

PROGRAMMET FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE

ALLMÄN INBJUDAN ATT LÄMNA PROJEKTFÖRSLAG 2008–2010

UPPDATERING 2009 – STRATEGISKA PRIORITERINGAR

INNEHÅLL

HUR DOKUMENTET SKA ANVÄNDAS	3
INLEDNING – ALLMÄN POLITISK BAKGRUND	4
INLEDNING – PROGRAMMETS ALLMÄNNA OCH SÄRSKILDA MÅL.....	6
KAPITEL 1 – SEKTORSPROGRAM.....	7
1. Comenius – Skolutbildning.....	7
1.1 Mobilitet och partnerskap	8
1.2 Multilaterala projekt.....	8
1.2.1 Prioritering nr 1: Öka motivationen för att lära och förmågan att lära sig att lära	8
1.2.2 Prioritering nr 2: Utveckling av en uppsättning strategier för undervisning och lärande för att stödja övergripande nyckelkompetenser.....	9
1.2.3 Prioritering nr 3: Skolledning.....	9
1.2.4 Prioritering nr 4: Språkinläring och språklig mångfald	9
1.2.5 Prioritering nr 5: Förbättra läskunnigheten	9
1.2.6 Prioritering nr 6: Digitalt undervisningsinnehåll och digitala tjänster.....	10
1.3 Nätverk.....	10
1.3.1 Prioritering nr 1: Utveckling av undervisningen i förskolor samt tidig inläring	10
1.3.2 Prioritering nr 2: Skolledning.....	10
1.3.3 Prioritering nr 3: Stödja företagare och kontakter med arbetslivet	10
1.3.4 Prioritering nr 4: Digitalt undervisningsinnehåll och digitala tjänster.....	11
1.3.5 Prioritering nr 5: Göra naturvetenskapliga utbildningar mer attraktiva.....	11
1.3.6 Prioritering nr 6: Utveckla specialundervisningen så att den omfattar alla unga, särskilt dem med funktionshinder	11
2. Erasmus – högskoleutbildning och högre yrkesinriktad utbildning.....	12
2.1 Mobilitet.....	13
2.2 Multilaterala projekt.....	14
2.2.1 Kursutvecklingsprojekt	14
2.2.2 Projekt som inriktas på samarbete mellan universitet/högskolor och företag..	15
2.2.3 Projekt till stöd för modernisering av universitet och högskolor	15
2.2.4 Projekt till stöd för virtuella campus	16
2.3 Tematiska nätverk.....	16
2.3.1 Akademiska nätverk.....	16
2.3.2 Strukturella nätverk.....	17
3. Leonardo da Vinci – Grundläggande yrkesinriktad utbildning och fortbildning.....	18
3.1 Mobilitet och partnerskap	19
3.2 Multilaterala projekt.....	19
3.2.1 Prioritering nr 1: Öppenhet och erkännande av kompetens och kvalifikationer..	20
3.2.2 Prioritering nr 2: Förbättra kvaliteten inom yrkesinriktad utbildning och göra den mer attraktiv.....	20

3.2.3	Prioritering nr 3: Kompetensutveckling för yrkeslärare och studie- och yrkesvägledare.....	20
3.2.4	Prioritering nr 4: Utveckla yrkeskompetens med hänsyn till arbetsmarknadens behov	21
3.2.5	Prioritering nr 5: Höja kompetensnivån hos riskgrupper	21
3.3	Nätverk.....	21
3.3.1	ECVET-nätverk.....	22
3.3.2	Nätverk för intressenter	22
4.	Grundtvig – Vuxenutbildning och andra utbildningsmöjligheter	23
4.1	Mobilitet och partnerskap	24
4.2	Multilaterala projekt.....	24
4.2.1	Prioritering nr 1: Nyckelkompetenser	24
4.2.2	Prioritering nr 2: Förbättra kvaliteten på vuxenutbildningen.....	25
4.2.3	Prioritering nr 3: Göra vuxenutbildning mer attraktiv och tillgänglig.....	25
4.2.4	Prioritering 4: Förbättra valideringen av icke-formella och informella studier.....	25
4.2.5	Prioritering 5: Främja vuxenutbildning för personer ur marginaliserade och mindre gynnade samhällsgrupper samt migranter	26
4.2.6	Prioritering nr 6: Undervisning och inläring senare i livet, utbildning mellan generationer och inom familjen.....	26
4.3	Nätverk.....	26
4.3.1	Prioritering nr 1: Språkinläring inom vuxenutbildningen	26
4.3.2	Prioritering nr 2: Akademiskt nätverksarbete inom vuxenutbildningen	27
4.3.3	Prioritering nr 3: Nätverk för intressenter inom vuxenutbildningen.....	27
4.3.4	Prioritering nr 4: Validering och certifiering	27
	KAPITEL 2 – DET ÖVERGRIPANDE PROGRAMMET	29
1.	Nyckelaktivitet 1 – Politiskt samarbete och innovation.....	29
1.1	Mobilitet (studiebesök)	29
1.2	Studier och jämförande forskning.....	30
2.	Nyckelaktivitet 2 – Språk.....	31
2.1	Multilaterala projekt.....	31
2.2	Nätverk.....	32
3.	Nyckelaktivitet nr 3 – IKT	33
3.1	Multilaterala projekt.....	33
3.2	Nätverk.....	34
4.	Nyckelaktivitet 4 – Spridning och användning av resultat.....	36
4.1	Multilaterala projekt.....	36
4.2	Studier och referensmaterial	36
	KAPITEL 3 – JEAN MONNET –PROGRAMMET	37
	Jean Monnet-programmet: Undervisning, forskning och analys	37

HUR DOKUMENTET SKA ANVÄNDAS

Detta dokument är en uppdatering av prioriteringarna i den allmänna inbjudan att lämna projektförslag inom EU-programmet för livslångt lärande för perioden 2008–2010. Här anges de prioriterade ämnesområden som ansökningarna kan gälla inom de olika programområdena. Huvuddelen av inbjudan för perioden 2008–2010 är oförändrad, men små justeringar har gjorts för att återspegla utvecklingen av den politiska processen och för att bereda plats för nya programåtgärder.

Prioriteringarna i detta dokument avspeglar de centrala frågorna i utvecklingen av EU-politiken för allmän och yrkesinriktad utbildning. Sannolikheten för att projektförslag som tar upp dessa prioriteringar beviljas bidrag är större än för projektförslag där dessa prioriteringar inte ingår, om förslagen i övrigt håller likvärdig kvalitet.

Den allmänna inbjudan ska läsas jämsides med dessa dokument:

- Europaparlamentets och rådets beslut om inrättandet av programmet för livslångt lärande för perioden 2007–2013.
- Programhandledningen med beskrivning av åtgärderna och av finansiella och administrativa villkor.

De sökande uppmärksammas på att det i programhandledningen finns flera nya åtgärder som kommer att införas 2009 inom ramarna för de sektorspecifika programmen Comenius och Grundtvig.

INLEDNING – ALLMÄN POLITISK BAKGRUND

Den övergripande prioriteringen i Programmet för livslångt lärande är att den allmänna och den yrkesinriktade utbildningen ska bidra till att nå Lissabonmålet, som är att EU ska bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen samt förbättrad social sammanhållning. Inom varje delprogram prioriteras åtgärder som syftar till att öka kompetensnivåerna, stödja utvecklingen och införa samstämda och övergripande strategier för livslångt lärande, samt främja innovation och kreativitet.

Följande prioriterade åtgärdsområden har därför fastställts för 2009:

- Stödja genomförandet av arbetsprogrammet Utbildning 2010, vars syfte är att förbättra utbildningssystemen i EU när det gäller kvalitet, tillgänglighet och öppenhet, särskilt genom att främja samordning mellan alla former och stadier av livslångt lärande och utbildning, med början från tidig ålder, och skapa mer flexibla inlärningsmöjligheter, t.ex. genom att tillämpa den europeiska referensramen för kvalifikationer och system för validering av icke-formellt och informellt lärande och livslång vägledning.
- Stärka utbildningens roll i Lissabonprocessen både på EU-nivå och nationell nivå för att öka konkurrenskraften och främja en hållbar ekonomisk tillväxt och den sociala sammanhållningen.
- Stödja kreativitet och innovation i alla utbildningssystem och på alla utbildningsnivåer, i syfte att göra det europeiska året för kreativitet och innovation 2009 framgångsrikt.
- Genomföra strategier för livslångt lärande i syfte att uppnå högre effektivitet och rättvisa¹, särskilt genom åtgärder för att minska antalet personer som slutar skolan tidigt eller med låga grundkunskaper, främja den ekonomiska och sociala integrationen av migranter, bemöta socioekonomiska handikapp, stödja tidigt förvärvande av nyckelkompetenser och hållbar finansiering, samt stärka kunskapsbasen för politik och praxis på detta område.
- Förbättra utbildningen och fortbildningen för alla utbildningsanordnare, särskilt för lärare och utbildare.
- Modernisera högre utbildningssystem och göra dem mer samstämmiga och lyhörda för samhällets behov. Moderniseringen behövs för att de europeiska universiteterna ska kunna spela en nyckelroll i kunskapens Europa och samtidigt bemöta globaliseringens utmaningar och utveckla européernas kunskaper, färdigheter och kompetens och EU:s

¹ Rådets och kommissionens gemensamma lägesrapport 2008 om genomförandet av arbetsprogrammet "Utbildning 2010", "Livslångt lärande som grundval för kunskap, kreativitet och innovation", http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport08/council_en.pdf; *Compendium on main policy initiatives and outputs in education and training since the year 2000*, http://ec.europa.eu/education/policies/2010/comp_en.html

förmåga att vara innovativt och konkurrenskraftigt. Moderniseringen bör ge universiteten möjlighet att ha en given plats i kunskapens Europa och avsevärt bidra till Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning.

- Öka den yrkesinriktade utbildningens kvalitet och göra den mer attraktiv genom att genomföra prioriteringarna i Köpenhamnsprocessen på nationell nivå, till exempel genom att testa genomförandet av det föreslagna europeiska systemet för överföring av studiemeriter inom yrkesutbildning.
- Höja den låga deltagarnivån inom vuxenutbildningen, särskilt bland äldre arbetstagare och lågutbildade, för att minska anställningshindren och öka människors förmåga att anpassa sig till snabbt förändrade levnads- och arbetsförhållanden.
- Öka medborgarnas rörlighet, särskilt i fråga om kvalitet, bland annat genom att tillämpa rekommendationen om rörlighetens kvalitet² och genom att använda Europass.
- Understödja en hållbar utveckling, som inbegriper frågor som rör energi och klimatförändringar, genom åtgärder inom alla utbildningssektorer.

Förutom rådets och kommissionens gemensamma lägesrapport 2008 om genomförandet av arbetsprogrammet ”Utbildning 2010” (Livslångt lärande som grundval för kunskap, kreativitet och innovation), finns det en fullständig uppsättning av politiska referensdokument för dessa ämnesområden i ett kompendium som Generaldirektoratet för utbildning och kultur sammanställt om huvudsakliga politiska initiativ och resultat sedan 2000³.

Det finns ingen särskild prioritering vad gäller kompletterande åtgärder i sektorsprogrammen och Nyckelaktivitet 2 (Språk).

Det bör noteras att större uppmärksamhet ägnas systematisk spridning och användning av resultat på projekt- och programnivå inom samtliga program. Alla projektförslag måste därför innehålla en tydlig plan för spridning och användning av resultat.

Kommissionen kommer även att överväga ansökningar om samfinansiering av nya arbetsprogram för nätverk som finansierats tidigare år mot bakgrund av de berörda nätverkens bevisade resultat.

² [Rekommendation 2006/961/EG av den 18 december 2006, EUT L 394, 30.12.2006](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:EN:PDF), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:EN:PDF>

³ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/compendium05_en.pdf

INLEDNING – PROGRAMMETS ALLMÄNNA OCH SÄRSKILDA MÅL

De allmänna och särskilda målen för Programmet för livslångt lärande anges i artikel 1 i programbeslutet och återges nedan som referens. De gäller i alla tillämpliga fall för alla delprogram och kompletteras av de specifika och operativa mål för varje delprogram som återges i respektive kapitel i denna inbjudan att lämna projektförslag.

Programmets allmänna mål enligt artikel 1.2 i programbeslutet är att ett livslångt lärande ska bidra till gemenskapens utveckling mot ett avancerat kunskapsbaserat samhälle med hållbar ekonomisk utveckling, fler och bättre arbetstillfällen och bättre social sammanhållning, samtidigt som ett gott miljöskydd för kommande generationer säkerställs. I synnerhet syftar livslångt lärande till att främja utbyte, samarbete och mobilitet mellan utbildningssystemen i gemenskapen, så att de blir en kvalitetsreferens för hela världen.

De särskilda målen enligt artikel 1.3 i programbeslutet är följande:

- a) Att bidra till utvecklingen av livslångt lärande av hög kvalitet och främja höga prestanda, innovation och en europeisk dimension i system och praxis på området.
- b) Att stödja inrättandet av ett europeiskt område för livslångt lärande.
- c) Att bidra till att göra de möjligheter till livslångt lärande som finns i medlemsstaterna bättre, mer attraktiva och mer tillgängliga.
- d) Att betona hur livslångt lärande bidrar till social sammanhållning, aktivt medborgarskap, interkulturell dialog, jämställdhet och självförverkligande.
- e) Att bidra till att främja kreativitet, konkurrenskraft, anställbarhet och växande företaganda.
- f) Att bidra till att personer i alla åldrar i större utsträckning deltar i livslångt lärande, även personer med särskilda behov och mindre gynnade grupper, oavsett deras socioekonomiska bakgrund.
- g) Att främja språkinlärning och språklig mångfald.
- h) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.
- i) Att betona den roll som livslångt lärande spelar för att skapa en känsla av europeiskt medborgarskap grundat på förståelse och respekt för mänskliga rättigheter och demokrati, och till uppmuntran av tolerans och respekt för andra folk och kulturer.
- j) Att främja samarbete inom kvalitetssäkring i alla utbildningssektorer i Europa.
- k) Att uppmuntra till optimal användning av resultat, innovativa produkter och processer och utbyte av god praxis inom de områden som täcks av Programmet för livslångt lärande i syfte att förbättra utbildningens kvalitet.

KAPITEL 1 – SEKTORSPROGRAM

1. COMENIUS – SKOLUTBILDNING

Inledning: Politisk bakgrund

Medlemsstaterna har fastställt särskilda mål för att förbättra utbildningen. Fyra av fem av deras riktmärken handlar om skolutbildning⁴, men mer måste göras. Läskunnigheten har inte ökat och förbättringarna när det gäller antalet elever som slutar skolan i förtid och antalet elever som går ut gymnasieskolan sker fortfarande för långsamt. Även om målen har nåtts när det gäller antalet studenter i matematik, naturvetenskap och teknik har siffrorna minskat, förutom för datarelaterade ämnen, och det kvinnliga deltagandet förblir för lågt.

När det gäller innehållet i skolutbildningen anges det i rekommendationen från december 2006 åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande, som unga bör ha utvecklat vid slutet av grundutbildningen⁵. Dessa nyckelkompetenser omfattar inte bara de grundläggande kompetenserna (modersmål, främmande språk, matematik, naturvetenskap och digital kompetens), utan även övergripande kompetenser (lära att lära, social och medborgerlig kompetens, initiativförmåga och företaganda samt kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer) – av vilka många uttrycks som ämnesövergripande mål i de nationella läroplanerna och följaktligen inriktas på hela skolutvecklingen.

År 2007 anordnade kommissionen ett offentligt samråd om modernisering av skolutbildningen för att bemöta nuvarande och framtida utmaningar⁶. Kommissionen antog också ett meddelande om förbättring av kvaliteten på lärarutbildningen⁷. Medvetenheten om att förskolan och tidig inlärning är viktiga för det livslånga lärandet ökar också, eftersom dessa är av grundläggande vikt för att garantera lika villkor på alla efterföljande nivåer av allmän och yrkesinriktad utbildning.

Prioriteringarna nedan avspeglar följaktligen behovet av att alla utvecklar de grundläggande kompetenser som krävs i kunskapssamhället, och att de som har ett sämre utgångsläge särskilt uppmärksammas. Eftersom många av utmaningarna kräver organisatorisk utveckling och yrkesutveckling för de anställda inom utbildningsväsendet, är utbildningen av lärare och skollära av grundläggande betydelse.

Introduktion: Särskilda och operativa mål för Comenius

⁴ [Rådets slutsatser från maj 2003 om referensnivåer för genomsnittliga resultat i Europa inom allmän utbildning och yrkesutbildning \(Referensvärden\)](http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/sv) och den årliga framstegsrapporten 2007
http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/sv

⁵ [Europaparlamentets och rådets rekommendation 2006/962/EG av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande](http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/sv), EUT L 394, 30.12.2006, s. 10. De åtta nyckelkompetenserna är kommunikation på modersmålet, kommunikation på främmande språk, matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens, digital kompetens, lära att lära, social och medborgerlig kompetens, initiativförmåga och företaganda samt kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

⁶ http://ec.europa.eu/education/school21/index_en.html

⁷ http://ec.europa.eu/education/com392_en.pdf

Programmet Comenius har följande särskilda mål enligt artikel 17.1 i beslutet:

- a) Att bland unga människor och undervisande personal utveckla kunskapen om och förståelsen för de europeiska kultureernas och språkens mångfald och värdet av denna mångfald.
- b) Att hjälpa unga människor att förvärva den grundläggande livskunskap och de kompetenser de behöver för sin personliga utveckling, för framtida anställning och för ett aktivt europeiskt medborgarskap.

Programmet Comenius har följande operativa mål enligt artikel 17.2 i beslutet:

- a) Att utöka och förbättra mobiliteten för elever och undervisande personal i olika medlemsstater.
- b) Att förbättra och utöka partnerskap mellan skolor i olika medlemsstater, så att minst tre miljoner elever deltar i gemensam utbildningsverksamhet under programmets löptid.
- c) Att uppmuntra inläring av moderna främmande språk.
- d) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, som bygger på informations- och kommunikationsteknik.
- e) Att höja kvaliteten och stärka den europeiska dimensionen i lärarutbildningen.
- f) Att stödja förbättringar av pedagogiska metoder och skolförvaltning.

Prioriterad verksamhet inom Comenius

1.1 Mobilitet och partnerskap

Det finns ingen särskild tematisk prioritetsordning för dessa åtgärder.

1.2 Multilaterala projekt

Alla multilaterala projekt inom Comenius inriktas på utveckling eller överföring av innovation för att förbättra lärarutbildning och fortbildning för undervisande personal, samt tillhandahållande av undervisningsmaterial, metoder och annat stöd. Följande ämnesområden kommer att prioriteras:

1.2.1 Prioritering nr 1: Öka motivationen för att lära och förmågan att lära sig att lära

I ett kunskapsbaserat samhälle är det avgörande att inte bara förbättra tillträdet till inlärningsmöjligheter, utan även att förstärka individens motivation att lära i skolan och genom hela livet. Framför allt krävs en snabbare ökning av antalet elever som går ut gymnasieskolan.

- Projekten bör inriktas på utveckling, testning och användning av undervisningsmaterial, nya pedagogiska metoder och strategier för att
 - öka elevernas motivation och göra lärandet mer attraktivt, särskilt för invandrare och socioekonomiskt missgynnade elever,
 - stärka elevernas inlärningsförmåga,
 - stärka kopplingarna mellan skolan och arbetslivet,
 - stärka interkulturell utbildning och dess bidrag till social integration,
 - tillgodose behoven hos barn till personer som reser p.g.a. yrket samt till migranter,
 - utvidga deltagandet i utbildning genom idrottsaktiviteter.

1.2.2 Prioritering nr 2: Utveckling av en uppsättning strategier för undervisning och lärande för att stödja övergripande nyckelkompetenser

Inom grundskolan ökar behovet av att ge eleverna övergripande nyckelkompetenser (se nyckelkompetenserna 4–8)⁸ vilket kräver en samordnad strategi för olika typer av undervisande personal.

- Projekten bör inriktas på utveckling, testning och genomförande av kurser, samt pedagogiskt material och metoder och innovativa strategier (t.ex. undervisning i lärarlag).

1.2.3 Prioritering nr 3: Skolledning

Skolmiljön blir alltmer komplex, vilket innebär att kompetensen hos ansvariga inom skolväsendet, t.ex. rektorer eller föreståndare, blir avgörande för skolornas framgång. Dessa personer deltar dock sällan i fortbildningskurser för lärare.

- Projekten bör inriktas på utveckling, testning och genomförande av strategier för att tillhandahålla praktisk utbildning i ledarskap och skolförvaltning och att stödja utvecklingen av en utvärderingskultur inom skolan.

1.2.4 Prioritering nr 4: Språkinläring och språklig mångfald

Projektet bör särskilt inriktas på utveckling, testning och genomförande av läroplaner, kurser eller undervisningsmaterial, undervisningsmetoder och pedagogiska strategier inom områden som

- tidig språkinläring,
- utveckling och spridning av verktyg för undervisning i och inläring av främmande språk som används och lärs ut i mindre utsträckning⁹,
- språk- och innehållsintegrerad inläring och undervisning (SPRINT), och
- testning av språkkunskaper.

1.2.5 Prioritering nr 5: Förbättra läskunnigheten

Läskunnigheten bland skoleleverna i EU förbättras inte, utan försämras tvärtom i vissa fall. Läskulturen hotas alltmer av konkurrensen från attraktiva nya medier. Motivationen för att förvärva och utveckla läskunnighet behöver särskilt stärkas, framför allt bland pojkar. Läskunnigheten bland migranter och socioekonomiskt missgynnade elever behöver ofta uppmärksammas särskilt.

⁸ Europaparlamentets och rådets rekommendation 2006/962/EG av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande EUT L 394/10, 30.12.2006. De åtta nyckelkompetenserna är: 1. Kommunikation på det egna modersmålet, 2. Kommunikation på främmande språk, 3. Matematisk kompetens och grundläggande kompetens i vetenskap och teknologi, 4. Digital kompetens, 5. Lära sig att lära, 6. Social kompetens och samhällskompetens; 7. Initiativtagningsförmåga och företagsamhet, 8. Kulturell medvetenhet och uttrycksförmåga.

⁹ Detta avser språk som inte lärs ut allmänt, oavsett om de är officiella språk i de länder som deltar i Programmet för livslångt lärande, ”regionala språk”, ”minoritetsspråk” eller migrantspråk. Projektet kan bidra till att förbättra kvaliteten på och tillgången till undervisning i dessa språk, och uppmuntra produktion, anpassning och utbyte av undervisningsmaterial samt främja utbyte av information och god praxis inom detta område.

- Projekten bör inriktas på utveckling, testning och införande av undervisningsmaterial, kurser, nya pedagogiska metoder och strategier som är utformade för att förbättra undervisningen i och förvärvandet av läskunnighet.

1.2.6 Prioritering nr 6: Digitalt undervisningsinnehåll och digitala tjänster

Lärarnas kunskaper och färdigheter bör främjas och stärkas för att man på bästa sätt ska kunna utnyttja de nya möjligheter som skapas genom digitalt utbildningsinnehåll och digitala tjänster av alla slag, vare sig de är kommersiellt tillgängliga eller informellt utvecklade.

- Projekten bör inriktas på utveckling, testning och införande av undervisningsmaterial, kurser och nya pedagogiska metoder som är utformade för att förbättra användningen av digitalt innehåll av god kvalitet i skolundervisningen, särskilt när det gäller förvärvande av nyckelkompetenser.

1.3 Nätverk

Följande ämnesområden kommer att prioriteras:

1.3.1 Prioritering nr 1: Utveckling av undervisningen i förskolor samt tidig inlärning

Inom ramen för denna prioritering bör nätverken tillhandahålla ett forum för utbildningsanordnare, forskningsinstitutioner och föreningar inom förskolan och tidigt lärande, med gemensamt engagemang från föräldrarna som ett delat ansvar. Nätverken bör innefatta följande:

- Arbete med att fastställa, utbyta och vidareutveckla erfarenheter och god praxis inom förskola och tidig inlärning.
- Pedagogiska metoder som främjar kreativiteten hos barn redan i tidig ålder.
- Tidig språkinlärning.
- Arbete med att identifiera ämnesområden för multilaterala projekt och andra samarbetsformer på EU-nivå.

1.3.2 Prioritering nr 2: Skolledning

Skolrektor/skolföreståndare fyller en central funktion inom förvaltning och ledning av skolor. Som i många organisationer där ledarskapet är delat krävs det att alla personer som innehar ansvarsbefattningar i skolan har goda ledaregenskaper.

Inom ramen för denna prioritering ska nätverken inriktas på följande områden:

- Förbättra utbildningen av personer i ledande ställning i skolan och förbättra förberedelserna så att de kan arbeta mer effektivt.
- Förbättra och sprida förståelsen av den funktion som de ansvariga inom skolan fyller.

1.3.3 Prioritering nr 3: Stödja företagarganda och kontakter med arbetslivet

Inom ramen för denna prioritering ska nätverken omfatta samtliga följande områden:

- Lyckad övergång mellan grundläggande utbildning, fortsatt utbildning och yrkesliv, inklusive vägledning och rådgivning.
- Användning och spridning av resultaten av Comenius-projekt, andra EU-åtgärder och andra initiativ inom området ”skola och arbetsliv”.
- Erfarenhetsutbyte och skapande av nätverk mellan intressenter (experter, institutioner osv.), för att maximera skolornas bidrag till att minska ungdomsarbetslösheten.
- Identifiera metoder för att utveckla initiativkraft och företaganda bland både elever och lärare.

1.3.4 Prioritering nr 4: Digitalt undervisningsinnehåll och digitala tjänster

Inom ramen för denna prioritering ska nätverken inriktas på följande områden:

- Att samla in, validera och sprida digitalt innehåll och integration av detta i de nationella och regionala utbildningssystemen.
- Att säkerställa att innehållet är flerspråkigt och speglar de europeiska värdena och den europeiska etiken.
- Att tillhandahålla tjänster och rådgivning när det gäller upphovsrätt, licensiering, kvalitetssäkring, offentlig-privata partnerskap och flerspråkighet.
- Att främja digitalt undervisningsinnehåll som rör nyckelkompetenser och uppmuntra lärare att använda digital teknik och digitala resurser på ett kreativt sätt.

1.3.5 Prioritering nr 5: Göra naturvetenskapliga utbildningar mer attraktiva

Inom ramen för denna prioritering ska nätverken inriktas på följande ämnesområden:

- Att göra naturvetenskapliga studier mer attraktiva för elever på högstadie- och gymnasienivå.
- Att utforma och sprida information om framtida naturvetenskapliga utbildningar eller yrkeskarriärer.
- Åtgärder för att minska obalansen mellan könen i naturvetenskapliga utbildningar och yrkeskarriärer.

1.3.6. Prioritering nr 6: Utveckla specialundervisningen så att den omfattar alla unga, särskilt dem med funktionshinder

Den här prioriteringen ska stärka politiken för att integrera tillhandahållandet av specialundervisning och omvandlingen av specialskolor till resurscenter för att stödja de olika grupperna inom specialundervisningen. Den skulle också omfatta fortbildning av skolornas lärare och göra skolorna mer öppna gentemot samhället.

2. ERASMUS – HÖGSKOLEUTBILDNING OCH HÖGRE YRKESINRIKTAD UTBILDNING

Inledning: Politisk bakgrund

EU:s politik för högre utbildning syftar till att stödja medlemsstaternas reformer av de högre utbildningssystemen för att göra dem mer sammanhängande och anpassade till kunskapssamhällets behov. Det krävs reformer för att möta globaliseringens utmaningar och för att utbilda och omskola EU:s arbetskraft. Reformerna ska leda till att universitet och högskolor kan fylla sin funktion i kunskapens Europa och kraftfullt bidra till Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning.

I sin analys av frågan om moderniseringen av universiteten har kommissionen fastställt tre huvudsakliga områden för reformer inom högre utbildning.

- Kursplaner: systemet med tre nivåer (fil. kand-examen–magisterexamen–doktorexamen), kompetensbaserat lärande, flexibla inlärningsmöjligheter, erkännande av kvalifikationer och kompetenser samt mobilitet, allt detta i enlighet med Bolognaprocessen.
- Styrformer: självständighet och redovisningsansvar för universitet och högskolor, strategiska partnerskap och kvalitetssäkring.
- Finansiering: diversifierade inkomstkällor för universitet och högskolor, kursavgifter, stipendier och lån, rättvisa och tillträde samt målinriktad EU-finansiering.

I maj 2006 offentliggjorde kommissionen meddelandet *Att förverkliga moderniseringsagendan för universiteten: utbildning, forskning och innovation*¹⁰, där nio åtgärder inom dessa tre reformområden ansågs nödvändiga för att modernisera den högre utbildningen: 1) avlägsna barriärerna kring Europas universitet och högskolor, 2) se till att universiteten verkligen är självständiga och har redovisningsansvar, 3) ge incitament till strukturerade partnerskap med näringslivet, 4) tillhandahålla den rätta kombinationen av färdigheter och kompetenser för arbetsmarknaden, 5) minska bristen på finansiering och göra finansieringen mer effektiv inom utbildning och forskning, 6) öka den tvärvetenskapliga och ämnesövergripande verksamheten, 7) aktivera kunskap via samverkan med samhället, 8) belöna kompetens på högsta nivå, och 9) göra högre utbildning och forskning i Europa mer synlig och attraktiv i världen.

Universitet och högskolor uppmanas att delta fullt ut i kunskapstriangeln (utbildning, forskning och innovation), och att engagera sig i projekt som inriktas på förstärkt samarbete mellan universitet och högskolor och företag. Denna prioritering understryks i kommissionens förslag om inrättande av ett europeiskt tekniskt institut¹¹, men är även högst relevant för högre utbildning i allmänhet.

¹⁰ KOM(2006) 208

¹¹ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eit/index_en.html

Genomförandet av 2006 års rekommendation om ytterligare europeiskt samarbete om kvalitetssäkring i den högre utbildningen¹² kommer att betonas starkt även i framtiden, vilket även gäller genomförandet av den europeiska referensramen för kvalifikationer och att stärka kopplingen till det europeiska området för högre utbildning. Lissabonstrategin och Bolognaprocessen kommer även fortsättningsvis att utgöra ramen för den politiska dagordningen för högre utbildning, med vederbörlig hänsyn till Europeiska rådets slutsatser och ministermötena inom ramen för Bolognaprocessen.

Introduktion: Särskilda och operativa mål för Erasmus

Programmet Erasmus har följande särskilda mål enligt artikel 21.1 i beslutet:

- a) Att stödja förverkligandet av ett europeiskt område för högre utbildning.
- b) Att betona den roll som högre utbildning och avancerad yrkesinriktad utbildning spelar för innovationsprocessen.

Programmet Erasmus har följande operativa mål enligt artikel 21.2 i beslutet:

- a) Att förbättra kvaliteten på och utöka student- och lärarmobilitet i hela Europa för att bidra till att minst tre miljoner enskilda personer ska ha deltagit i studentmobilitet inom programmet Erasmus och dess föregångare fram till år 2012.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka multilateralt samarbete mellan universitet och högskolor i Europa.
- c) Att öka graden av öppenhet och kompatibilitet mellan europeiska utbildningsbevis inom högre utbildning och avancerad yrkesutbildning.
- d) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan universitet och högskolor och företag.
- e) Att underlätta utvecklingen av innovativa arbetssätt inom högre utbildning och högre yrkesinriktad utbildning (tertiary level) och överföring av denna, inbegripet från ett medverkande land till andra.
- f) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.

Prioriterad verksamhet inom Erasmus

2.1 Mobilitet

Mobilitet för studenter (inkl. företagspraktik), lärare och övrig personal

Student- och lärarmobiliteten är viktig för att inrätta det europeiska området för högre utbildning. De institutioner som deltar i Erasmus uppmanas att dels öka rörligheten för studerande i studie- och praktiksyfte för att nå målet på tre miljoner Erasmusstudenter till 2012, och dels öka rörligheten för lärare och övrig personal.

¹² [Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 15 februari 2006 om ytterligare europeiskt samarbete om kvalitetssäkring i den högre utbildningen, EUT L 64, 4.3.2006, s. 60.](#)

Organisationer som tillhandahåller högre utbildning ska garantera hög kvalitet när de organiserar rörlighet för studenter och personal i enlighet med Erasmus högskolestadga (*Erasmus University Charter*) och den europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet¹³.

För studentrörligheten har inga prioriterade akademiska ämnesområden fastställts på EU-nivå, men de nationella myndigheterna kan i detta avseende ange landsspecifika prioriteringar. Det övergripande målet är att nå en balanserad täckning av ämnen och geografiska områden över hela EU.

När det gäller lärarnas rörlighet prioriteras ökad mobilitet för personal från företag som deltar i undervisningen vid högre utbildningsanstalter.

Intensivprogram inom Erasmus

Prioritet kommer att ges åt program som

- inriktas på ämnesområden inom vilka kortare program ger särskilt mervärde,
- lämnar bevis på att de deltagande institutionerna fullt ut erkänner aktiviteterna i form av meritpoäng,
- ingår i integrerade studieprogram som leder till en erkänd dubbel eller gemensam examen,
- har en stark tvärvetenskaplig inriktning,
- omfattar användning av IKT-verktyg och IKT-tjänster för att stödja förberedelser för och uppföljning av intensivprogrammen, och därigenom bidrar till att skapa en hållbar lärgemenskap inom det berörda ämnesområdet.

Erasmus intensivkurs i språk (EILC)

Prioritet kommer att ges åt kursarrangörer som

- visar att de har kapacitet att arrangera och stå som värd för EILC-kurser,
- lämnar bevis på erkännande av och meritpoäng för aktiviteterna.

2.2 Multilaterala projekt

Projekt prioriteras som fokuserar på ämnesområden och teman som inte i tillräckligt hög utsträckning omfattas av projekt som redan finansieras inom den här åtgärden.

2.2.1 Kursutvecklingsprojekt

Projekt för utarbetande av kursplaner är avsedda att stödja innovation och förbättringar i undervisningen vid högre utbildningsanstalter. De kan föreslås inom alla akademiska ämnesområden.

Projekt som inriktas på att utveckla eller granska ett eller flera av följande områden kommer att prioriteras:

- Integrerade program som omfattar en komplett högre utbildning (fil.kand. eller fil.mag. eller doktorsexamen) och leder till en erkänd dubbel eller gemensam examen.

¹³Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om gränsöverskridande rörlighet inom gemenskapen i utbildningssyfte: Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet (2006/961/EG): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:EN:PDF>.

- Kursplaner och moduler för fortbildning som är avsedda att uppdatera tidigare kunskaper.
- Undervisningsmoduler inom utpräglade tvärvetenskapliga områden eller inom områden där det finns ett särskilt behov av omfattande transnationellt samarbete i undervisningen.

2.2.2 *Projekt som inriktas på samarbete mellan universitet/högskolor och företag*

Följande typer av projekt kommer att prioriteras:

- Projekt där samarbetspartner utanför den akademiska världen har en framträdande roll: företag (i synnerhet små och medelstora företag), yrkesorganisationer, handelskammare, arbetsmarknadens parter eller lokala/regionala organ.
- Projekt som förstärker kopplingen mellan studier och framtida färdigheter och behov på arbetsmarknaden, till exempel genom att uppmuntra företag att delta i utformningen av kurser och kursinnehåll.
- Projekt som utvecklar undervisningstjänster, t.ex. specialkurser för att uppdatera kunskaper och färdigheter för arbetstagare (inklusive språkkunskaper för att förbättra konkurrenskraften), förbättrade möjligheter till deltidstudier, avancerad yrkesinriktad utbildning osv.
- Projekt som utformar strategier för att främja utbyte och samarbete mellan universitet och högskolor och företag.
- Projekt som i de studerandes kursplaner och i lärarnas och forskarnas arbete uppmuntrar till företagsamhet, kreativt tänkande och innovativa tillvägagångssätt.
- Projekt som bedömer framtida kompetens- och sysselsättningsbehov i syfte att bättre anpassa kompetensen efter behoven på arbetsmarknaden i framtiden.

2.2.3 *Projekt till stöd för modernisering av universitet och högskolor*

Projekt som bidrar till att universitet och högskolor utvecklas på ett eller flera av följande sätt kommer att prioriteras:

- Strategier för att modernisera och förtydliga akademisk verksamhet (t.ex. genom att beskriva kvalifikationer uttryckta i studieresultat) och att förbättra studiehandledningen.
- Insatser riktade mot styrformer och finansiering, insatser för att göra institutionerna mer lyhörda för behov på arbetsmarknaden, hos medborgarna och i samhället i allmänhet.
- Strategier för livslångt lärande (koppla ihop högre utbildning med avancerad yrkesinriktad utbildning och certifiering) riktade mot att bistå högre utbildningsanstalter att bli fortbildningscentrum eller öppna lärcentrum för respektive region.
- Åtgärder för att förbättra resultaten från universitet och högskolor och stärka deras redovisningsansvar.
- Förbättra möjligheterna till tillträde för personer med icke-formell eller informell utbildningsbakgrund eller med alternativa kvalifikationer, t.ex. från tidigare experimentellt lärande.

- Strategier för att göra universitet och högskolor mer attraktiva och informera allmänheten mer effektivt om deras arbete.

2.2.4 *Projekt till stöd för virtuella campus*

Projekt som kan visas ingå i en global strategi för effektiv integration av IKT vid deltagande universitet och högskolor och som inriktas på en eller flera av följande punkter kommer att prioriteras:

- Utveckla och sprida överförbara strategier på EU-nivå för att inrätta och upprätthålla virtuella campus, tillhandahålla öppna undervisningsresurser och garantera att hänsyn tas till organisatoriska, tekniska och kvalitetsrelaterade frågor för att dela innehåll och göra detta lättillgängligt på EU-nivå.
- Utveckla eller se över integrerade program som omfattar en hel utbildning (fil. kand., fil. mag. eller doktorsexamen) och leder till en erkänd dubbel eller gemensam examen där IKT-verktyg och IKT-tjänster används för att möjliggöra virtuell mobilitet för studenter och personal.
- Främja samarbete och utbyte av strategiska erfarenheter mellan beslutsfattare som arbetar med utveckling av virtuella campus med huvudinriktning på inverkan, mervärde och fördelar med användningen av IKT.

2.3 Tematiska nätverk

De tematiska Erasmusnätverken kan vara av följande två typer:

- **Akademiska nätverk** för att främja innovation inom ett speciellt vetenskapligt ämne, en uppsättning vetenskapliga ämnen eller ett tvärvetenskapligt område.
- **Strukturella nätverk** för att förbättra och modernisera en särskild aspekt av en högre utbildningssanstalts organisation, förvaltning, styrning eller finansiering.

Den grundverksamhet som ska genomföras inom respektive typ av nätverk beskrivs i detalj i handledningen för programmet för livslångt lärande. Alla nätverk ska sammanföra ett lämpligt spektrum av intressenter för det ämnesområde som behandlas.

Förslag till nätverk inom ämnesområden och teman som inte täcks tillräckligt av befintliga nätverk som finansieras inom ramen för denna insats (se avsnitt 2.3.1) kommer att prioriteras. Nätverk vars finansieringsperiod har löpt ut och som inkommer med förslag om fortsatt verksamhet kommer också att prioriteras, på villkor att dessa nätverk, förutom starka tidigare prestationer (t.ex. resultat och effekter) kan visa att de kommer att vidareutvecklas avsevärt, t.ex. när det gäller verksamhet, metoder eller geografisk täckning.

Följande ämnesområden prioriteras för dessa två typer av nätverk:

2.3.1 *Akademiska nätverk*

Projekt som fokuserar på ett av följande ämnen:

- juridik,
- ekonomi,
- litteratur,

- koppling mellan kultur och utbildning,
- filosofi,
- matematik,
- studier om europeisk integration,
- interkulturella aspekter och flerspråkighet,
- lärarutbildning,
- hållbar utveckling, inklusive frågor som rör energi och klimatförändringar,
- idrott och sport,
- företagande och innovation,
- tvärvetenskapliga ämnen.

2.3.2 *Strukturella nätverk*

➤ **Tillträde till högre utbildning**

Prioriterade frågor är bland annat utökat tillträde för icke-traditionella studenter, såsom yrkesverksamma, äldre studenter och personer med icke-formella kvalifikationer, samt erkännande av tidigare icke-formellt och informellt lärande.

➤ **Kunskapstriangeln: utbildning, forskning och innovation**

Prioriterade frågor är bland annat förstärkt koppling mellan undervisning och forskning i högskolan och den praktiska tillämpningen i näringsliv och företag, samt inrättande av lärregioner som koncentreras kring universitet som drivkraft för regional utveckling.

➤ **Förvaltning av universitet och högskolor**

Prioriterade frågor är bland annat större självständighet och redovisningsansvar för universitet, förbättrade personalförvaltningssystem och införande av såväl interna som externa mekanismer för kvalitetssäkring i enlighet med standarderna och handledningarna för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning som antogs i Bergen 2005.

3. LEONARDO DA VINCI – GRUNDLÄGGANDE YRKESINRIKTAD UTBILDNING OCH FORTBILDNING

Inledning: Politisk bakgrund

Den politiska bakgrunden till Leonardo da Vinci-programmet är Köpenhamnsprocessen, som aktualiserades genom Maastrichtkommunikén (2004) och senast genom Helsingforskommunikén (2006). Processen inriktas främst på att göra systemen för yrkesinriktade utbildningar mer attraktiva samt att förbättra deras kvalitet och resultat, förbättra öppenheten, informations- och vägledningssystemen, erkännande av kompetenser och kvalifikationer samt att stärka den europeiska dimensionen. Fram till 2010 kommer särskilda initiativ för att främja ytterligare utveckling, testning och införande av de gemensamma EU-verktygen för yrkesinriktad utbildning att inverka på programverksamheten. Det handlar bland annat om utveckling och testning av systemet för överföring av meriter inom yrkesutbildningsområdet (ECVET), genomförande av referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (EQF) och uppföljning av rådets slutsatser från 2004 om kvalitetssäkring inom yrkesinriktad utbildning. Denna verksamhet kommer att vara avgörande för att stärka ömsesidigt lärande, samarbete och utbyte av erfarenheter och expertis.

Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt att underlätta deltagande för yrkessektorer, organisationer för arbetsmarknadens parter och företag, särskilt små och medelstora företag, inom all Leonardo da Vinci-verksamhet.

Introduktion: Särskilda och operativa mål för Leonardo da Vinci

Programmet Leonardo da Vinci har följande särskilda mål enligt artikel 25.1 i beslutet:

- a) Att stödja personer som deltar i utbildning och fortbildningsverksamhet när det gäller förvärv och användning av kunskap, färdigheter och kvalifikationer för att underlätta personlig utveckling, anställbarhet och deltagande på den europeiska arbetsmarknaden.
- b) Att stödja förbättringar i fråga om kvalitet och innovationer inom yrkesutbildningssystem, institutioner och praxis på området.
- c) Att göra yrkesutbildning och mobilitet mer attraktivt för arbetsgivare och enskilda och underlätta mobiliteten för praktikanter.

Programmet Leonardo da Vinci har följande operativa mål enligt artikel 25.2 i beslutet:

- a) Att förbättra kvaliteten på och utöka mobiliteten i hela Europa för personer som deltar i grundläggande yrkesutbildning och i fortbildning, så att antalet praktikanter vid företag stiger till minst 80 000 per år vid slutet av Programmet för livslångt lärande.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan institutioner eller organisationer som tillhandahåller utbildningsmöjligheter, företag, arbetsmarknadens parter och övriga relevanta organ i hela Europa.
- c) Att underlätta utvecklingen av innovativa lösningar inom yrkesutbildning, med undantag för högre yrkesinriktad utbildning (tertiary level) yrkesutbildning, samt överföringen av dessa, däribland från ett deltagande land till andra länder.

- d) Att förbättra tydligheten i och erkännandet av kvalifikationer och meriter, däribland sådana som förvärvats via icke-formellt och informellt lärande.
- e) Att främja inläring av moderna främmande språk.
- f) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.

Det bör noteras att nationella myndigheter kan inom ramen för mobilitetsåtgärder och projekt för innovationsöverföring inom Leonardo da Vinci besluta om vissa ytterligare prioriteringar, till exempel ämnesområden, destinationsländer osv. Dessa prioriteringar måste stämma överens med EU:s prioriteringar som anges i detta dokument och godkännas av kommissionen. De tillkännages via särskilda nationella inbjudningar eller via de nationella programkontorens webbplatser.

Prioriterad verksamhet inom Leonardo da Vinci

3.1 Mobilitet och partnerskap

Högkvalitativ organisation av mobiliteten betonas starkt, däribland pedagogisk, språklig och kulturell förberedelse samt praktiska arrangemang för utlandsvistelsen på grundval av de principer som fastställs i Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet, så att mobiliteten får så bra effekter som möjligt.

Mobilitet för enskilda personer i yrkesinriktad utbildning och för yrkesverksamma inom detta område

Denna åtgärd omfattar följande två typer av mobilitet:

- 1) Mobilitet för praktikanter som genomgår någon form av grundläggande yrkesinriktad utbildning och för personer på arbetsmarknaden som deltar i fortbildning.

Organisation av mobilitet för praktikanter, dvs. personer som deltar i varvad utbildning, eller andra yrkesutbildningssystem som bygger på varvat lärande eller arbetsrelaterad praktik på företag, ska prioriteras.

- 2) Mobilitet för yrkesverksamma inom yrkesinriktad utbildning. Följande ska prioriteras:

- Kompetensutveckling för lärare, utbildare och handledare.
- Samarbete med små och medelstora företag.

Partnerskap inom Leonardo da Vinci

- Inga ämnesområden prioriteras.

3.2 Multilaterala projekt

Följande två typer av projekt omfattas under denna åtgärd inom Leonardo da Vinci:

- multilaterala projekt för överföring och innovation (decentraliserad förvaltning),
- multilaterala projekt för innovationsutveckling (centraliserad förvaltning).

Språkinläring med inriktning mot yrkesutbildning samt innehållsintegrerad språkinläring och undervisning (SPRINT) är prioriteringar som gäller inom alla multilaterala Leonardoprojekt.

3.2.1 Prioritering nr 1: Öppenhet och erkännande av kompetens och kvalifikationer

Syftet med projekten inom ramen för denna prioritering ska vara att stödja utvecklingen av nationella och sektorsbaserade kvalifikationssystem och ramar som omfattar gemensamma EU-verktyg som har utvecklats för att främja öppenhet och erkännande, t.ex. Europass, systemet för överföring av meriter inom yrkesutbildningsområdet (ECVET) och den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (EQF). Projekten bör stödja testning och genomförande av komponenterna i sådana system, t.ex.

- beskriva kvalifikationer i form av studieresultat,
- kartlägga yrkesutbildningskvalifikationer i relation till de åtta referensnivåerna i den europeiska referensramen via nationella system och ramar för kvalifikationer,
- utforma kvalifikationer som anges i överförbara enheter av studieresultat och ange meritpoäng för varje kvalifikation,
- utforma yrkesutbildningsprogram med flexibla metoder för validering, överföring och erkännande av studieresultat från formella, informella och icke-formella sammanhang,
- kombinera och vidareutveckla EU-verktygen och EU-ramarna eller deras tillämpning inom bestämda sektorer.

3.2.2 Prioritering nr 2: Förbättra kvaliteten inom yrkesinriktad utbildning och göra den mer attraktiv

Inom ramen för denna prioritering ska projekten inriktas på följande:

- Utveckla och prova kvalitetssäkringsförfaranden och metoder inom grundläggande yrkesinriktad utbildning och fortbildning, bland annat genom att tillämpa den europeiska referensramen för kvalitetssäkring¹⁴.
- Främja utvecklingen av yrkesutbildningsmöjligheter av hög kvalitet som leder till en smidig övergång till arbete, vidareutbildning eller högre utbildning, samt främja studie- och yrkesvägledning på alla nivåer.
- Förbättra förvaltningen av yrkesutbildningssystem och göra detta slags utbildningar mer attraktiva, genom ökat samarbete med arbetsmarknadens parter och alla berörda intressenter.

3.2.3 Prioritering nr 3: Kompetensutveckling för yrkeslärare och studie- och yrkesvägledare

Inom ramen för denna prioritering ska man i projekten beakta behovet av kunskaps- och kompetensutveckling för yrkeslärare och studie- och yrkesvägledare inom den yrkesinriktade utbildningen, däribland genom fortbildning och språkinläring. Projektförslagen ska innefatta samtliga följande punkter:

- Utveckla rollen för verksamma inom yrkesutbildningen för att möta systemförändringar, såsom övergång till resultat- och kompetensbaserade system.

¹⁴ Den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande är ett referenssystem som syftar till att hjälpa medlemsstater och deltagande länder att utveckla, förbättra, övervaka och utvärdera sina egna system och förfaranden, på grundval av gemensamma principer och kriterier.

- Stärka samarbetet mellan verksamma inom yrkesutbildningen och arbetslivet (företag, yrkessektorer osv.).
- Utveckla dessa personers pedagogiska färdigheter och delaktighet i läroplansutvecklingen.

3.2.4 Prioritering nr 4: Utveckla yrkeskompetens med hänsyn till arbetsmarknadens behov

Under denna prioritering bör projekten stödja nära kontakter med arbetslivet så att den yrkesinriktade utbildningen bättre svarar mot arbetsmarknadens behov. Projekten bör syfta till att bättre kunna definiera och förutse olika branschers färdighets- och kompetensbehov och integrera dem i tillhandahållandet av yrkesutbildning. Prioriteringen gäller också att främja integreringen av lärande och arbete. Projektförslagen ska omfatta följande:

- Gynna medverkan av olika intressenter så att yrkesutbildningen bättre överensstämmer med arbetsmarknadens behov och systemförändringar, såsom övergång till resultat- och kompetensbaserade system.
- Utveckla och pröva gemensamma metoder och system inom olika sektorer för att förutse kompetensbehov och knyta företag, branschorganisationer och arbetsmarknadens parter till yrkesutbildningen.
- Stimulera integreringen av lärandet med arbetslivet genom att främja mer lärandemiljöer på arbetsplatserna, utbildning på arbetsplatser samt praktik som grund för att utveckla yrkesfärdigheter som är relevanta för arbetsmarknadens behov.

3.2.5 Prioritering nr 5: Höja kompetensnivån hos riskgrupper

Projekten inom denna prioritering ska inriktas på följande områden:

- Integrering av grupper med särskilda svårigheter på arbetsmarknaden, t.ex. elever som slutar skolan i förtid, lågkvalificerade arbetstagare, funktionshindrade, invandrare och personer med invandrarbakgrund och etniska minoriteter, genom att utveckla deras yrkeskunskande och kompetenser.
- Öka intresset och deltagandet bland män respektive kvinnor inom de yrkesområden där de fortfarande är underrepresenterade (t.ex. kvinnor inom tekniska yrken).
- Insatser för att åtgärda problem till följd av demografiska förändringar, t.ex. att få äldre arbetstagare att stanna kvar i arbetslivet.

Dessa insatser kommer att hjälpa medlemsstaterna att till 2010 nå fram till de riktmärken som fastställts för deltagandet i allmän utbildning och yrkesinriktad utbildning.

3.3 Nätverk

Nätverksprojekt ska bidra till samarbete mellan aktörer på yrkesutbildningsområdet, företag, ekonomiska sektorer, arbetsmarknadens parter och yrkesutbildningsorganisationer på sektorsbasis. Följande typer av nätverk omfattas:

3.3.1 *ECVET-nätverk*

Stöd för testning av det europeiska systemet för överföring av meriter på yrkesutbildningsområdet (ECVET)¹⁵ inom följande nyckelsektorer:

- Tillverkning och underhåll av fordon.
- Processindustrier, särskilt den kemiska industrin.
- Transport och logistik.
- Byggbranschen.
- Hotell, restaurang och catering.
- Handel.
- Hantverkssektorn.
- Bank-, försäkrings- och finanstjänster.

3.3.2 *Nätverk för intressenter*

- Identifiera och sprida god praxis inom enskilda branscher och inom yrkesutbildning i allmänhet.
- Utveckla och förstärka samarbetet mellan yrkesutbildningsanordnare och företag.

¹⁵http://ec.europa.eu/education/policies/educ/ecvet/com180_en.pdf.

4. GRUNDTVIG – VUXENUTBILDNING OCH ANDRA UTBILDNINGSMÖJLIGHETER

Inledning: Politisk bakgrund

EU:s övergripande politiska mål om ökad ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och social integration (Lissabonstrategin) utgör också ramen för Grundtvigprogrammet, vars syfte är att bemöta den dubbla utmaning på utbildningsområdet som utgörs av dels det stora antal vuxna som lämnat skolan i förtid, eller (som för många migranter) aldrig har fått möjligheter till skolgång överhuvudtaget, dels den åldrande befolkningen. Vuxenutbildning bidrar till att möta dessa utmaningar, genom att ge båda dessa kategorier av individer möjlighet att förbättra sina kunskaper och kompetenser.

Vuxenutbildningen är en mycket viktig komponent i det livslånga lärandet. Vuxnas deltagande i allmän och yrkesinriktad utbildning är dock inte bara begränsat, utan även ojämnt. De som har minst utbildning är också de som minst sannolikt deltar i utbildningsinsatser av olika slag. Jämfört med medlemsstaternas överenskomna riktmarke för deltagande i livslångt lärande om 12,5 % av befolkningen i arbetsför ålder 2010 var genomsnittet 9,6 % för 2006, med stora variationer mellan länderna (från 1,3 % till 29 %).

För att ta itu med denna fråga och andra utmaningar som EU står inför, såsom demografiska förändringar, snabb utveckling i andra regioner i världen samt fattigdom i kombination med social integration, offentliggjorde kommissionen år 2006 ett meddelande med titeln ”Vuxenutbildning: det är aldrig för sent att lära”¹⁶. I meddelandet understryks vikten av vuxenutbildning för att stödja vuxnas anställbarhet, deras mobilitet på arbetsmarknaden och förvärvande av nyckelkompetenser, samtidigt som man främjar social integration på arbetsmarknaden och i samhället.

Meddelandet följdes i september 2007 av en åtgärdsplan¹⁷ som anger hur medlemsstaterna och andra intressenter med stöd från EU-nivå kan utveckla effektiva och ändamålsenliga vuxenutbildningar.

Det är oerhört viktigt att öka deltagandet i vuxenutbildning och att göra fördelningen mer rättvis. En kvalitetskultur bör utvecklas, där särskild uppmärksamhet ägnas åt de vuxenstuderande samt yrkesutveckling för undervisande personal, såväl utbildningsanordnare som tillhandahållare. Genomförande av system för erkännande och validering av icke-formell och informell utbildning är av stor betydelse för att motivera vuxenstuderande. Slutligen måste kvaliteten och jämförbarheten när det gäller information om vilka behov som finns inom vuxenutbildningen förbättras som en grund för den framtida politiken på detta område.

Introduktion: Särskilda och operativa mål för Grundtvig

Programmet Grundtvig har följande särskilda mål enligt artikel 29.1 i beslutet:

¹⁶ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/com/2006/com2006_0614sv01.pdf

¹⁷ http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_en.pdf

- a) Att hantera den pedagogiska utmaning som Europas åldrande befolkning utgör.
- b) Att bidra till att ge vuxna möjligheter att förbättra sina kunskaper och kompetenser.

Programmet Grundtvig har följande operativa mål enligt artikel 29.2 i beslutet:

- a) Att förbättra kvaliteten på och tillgången till mobilitet i hela Europa för personer som deltar i vuxenutbildning och utöka denna, så att minst 7 000 sådana personer årligen erhåller stöd till mobilitet senast 2013.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan organisationer som arbetar med vuxenutbildning i hela Europa.
- c) Att se till att personer i utsatta och marginaliserade samhällsgrupper, särskilt äldre och personer som avbrutit sin utbildning utan att uppnå grundläggande kvalifikationer, får nya möjligheter att delta i vuxenutbildning.
- d) Att underlätta utvecklingen av innovativa lösningar inom vuxenutbildning, samt överföringen av dessa, däribland från ett deltagande land till andra länder.
- e) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.
- f) Att förbättra undervisningsmetoder samt förvaltningen av organisationer för vuxenutbildning.

Prioriteringar inom Grundtvig

4.1 Mobilitet och partnerskap

Mobilitet: Fortbildningsbidrag för personal

Inga särskilda prioriterade ämnesområden har fastställts.

Partnerskap

Inga särskilda prioriterade ämnesområden har fastställts.

4.2 Multilaterala projekt

Stöd kommer att ges åt projekt som bidrar till att utveckla innovationer eller till att sprida innovation och god praxis med bevisad verkan.

4.2.1 Prioritering nr 1: Nyckelkompetenser¹⁸

Projekten inom denna prioritering ska leda till konkreta resultat som går att sprida (metoder, verktyg, material) och som inriktas på bland andra följande områden:

¹⁸ [Europaparlamentets och rådets rekommendation 2006/962/EG av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande, EUT L 394, 30.12.2006, s. 10.](#) De åtta nyckelkompetenserna är kommunikation på modersmålet, kommunikation på främmande språk, matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens, digital kompetens, lära att lära, social och medborgerlig kompetens, initiativförmåga och företaganda samt kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

- Bredda tillgången till grundläggande kunskaper och färdigheter såsom läs- och skrivkunnet, kommunikation på främmande språk, matematiska kunskaper, grundläggande naturvetenskaplig och teknisk kompetens samt digital kompetens.
- Hjälpa vuxenstuderande att utveckla övergripande kompetenser, såsom social, medborgerlig, kulturell och interkulturell kompetens samt företaganda, för att anpassa sig till det föränderliga samhället och behoven på arbetsmarknaden.
- Stärka vuxnas självförtroende och främja deras personliga utveckling genom att utveckla deras kulturella medvetenhet och kreativa uttrycksförmåga.

4.2.2 *Prioritering nr 2: Förbättra kvaliteten på vuxenutbildningen*

Projekten inom denna prioritering ska leda till konkreta resultat som går att sprida (metoder, verktyg, material) och som inriktas på bland andra följande områden:

- Förbättra identifieringen av utbildningsbehov hos lärare, utbildare och yrkeskvalifikationer hos övrig utbildningspersonal.
- Utveckla gemensamma strategier för att förbättra kvaliteten på lärare, handledare och övrig personal och anpassa deras fortbildning i enlighet med detta.
- Öka det lokala och regionala samarbetet mellan vuxenutbildningsorganisationer och andra utbildningsinstanser och företag inom konceptet ”lärande region”.
- Förbättra kvalitetssäkringen för tjänster och institutioner, genom att bland annat undersöka hur den europeiska referensramen för kvalitetssäkring för yrkesinriktad utbildning kan anpassas till vuxenutbildningen.

4.2.3 *Prioritering nr 3: Göra vuxenutbildning mer attraktiv och tillgänglig*

Projekten inom denna prioritering ska leda till konkreta resultat som går att sprida (metoder, verktyg, material) och som inriktas på bland andra följande områden:

- Motivera individer att engagera sig i utbildning, bl.a. genom studievägledningstjänster, strategier för att nå ut, informationskampanjer och partnerskap med företag.
- Använda informations- och kommunikationsteknik och e-learning för att bredda tillgången till vuxenutbildning.
- Förbättra öppenheten och användningen av kvalifikationer som förvärvats i vuxenutbildning och underlätta tillträde till yrkesinriktad, allmän och högre utbildning.

4.2.4 *Prioritering 4: Förbättra valideringen av icke-formella och informella studier*

Projekten inom denna prioritering ska inriktas på att ta fram, pröva och genomföra metoder, verktyg och material för följande områden:

- Förbättra valideringen av icke-formella och informella studieresultat, med hänsyn till vuxenstuderandes olika behov.

- Förbättra valideringen av icke-formell och informell inläring hos personer som är verksamma inom vuxenutbildningen.
- Utvärdera hur befintliga ramar och principer kan tillämpas på vuxenutbildning med hänsyn till de vuxnas särskilda behov.
- Definiera och sprida mekanismer för bedömning av kompetens och erkännande av formellt, icke-formellt och informellt lärande hos migranter.

4.2.5 Prioritering 5: Främja vuxenutbildning för personer ur marginaliserade och mindre gynnade samhällsgrupper samt migranter

Projekten inom denna prioritering ska leda till konkreta resultat som går att sprida (metoder, verktyg, material) och som inriktas på bland andra följande områden:

- Utveckla alternativa undervisningsmetoder för att integrera eller återanpassa personer ur marginaliserade och mindre gynnade grupper i samhället och på arbetsmarknaden.
- Utbyta goda lösningar om interkulturell utbildning, lärande hos personer ur marginaliserade samhällsgrupper och deras språkliga, sociala och kulturella integration.
- Utnyttja idrottsaktiviteter som en möjlighet för att tillhandahålla utbildningsmöjligheter för personer ur marginaliserade och mindre gynnade samhällsgrupper.

4.2.6 Prioritering nr 6: Undervisning och inläring senare i livet, utbildning mellan generationer och inom familjen

Projekten inom denna prioritering ska leda till konkreta resultat som går att sprida (metoder, verktyg, material) och som inriktas på bland andra följande områden:

- Överföra kunskap, metoder och god praxis för utbildning av äldre personer.
- Förse äldre personer med de färdigheter som de behöver för att klara av förändringar och förbli aktiva i samhället.
- Stärka äldres bidrag till andras lärande.
- Utveckla innovativa synsätt på utbildning mellan generationer och inom familjen.

4.3 Nätverk

4.3.1 Prioritering nr 1: Språkinläring inom vuxenutbildningen

Nätverken inom denna prioritering ska inriktas på följande:

- Utbyta kunskap och sprida god praxis om språkinläringens möjligheter för vuxna.
- Identifiera nuvarande, framväxande och framtida behov av europeiskt samarbete om språkinläring för vuxna (inklusive formellt, icke-formellt och informellt lärande).
- Utarbeta strategier för att ta itu med luckor i språkinläring för vuxna, där det för närvarande finns brister i tillhandahållandet av utbildning.

- Utarbeta strategier, system och material för att förbättra interkulturell kompetens hos lärare inom vuxenutbildningen.
- Sprida system och material för att utbilda språklärare inom vuxenutbildningen.

4.3.2 *Prioritering nr 2: Akademiskt nätverksarbete inom vuxenutbildningen*

Nätverken inom denna prioritering ska inriktas på närmare samarbete och nätverksarbete mellan lärare och forskare om vuxenutbildning och utbildningsanordnare och verksamma inom detta område. Nätverken ska inriktas på följande:

- Utforska och analysera behoven inom europeisk undervisning och forskning beträffande livslångt lärande i allmänhet och vuxenutbildning i synnerhet.
- Utforska, analysera och debattera nuvarande och framtida trender inom fortlöpande utbildningsforskning på universitetsnivå.
- Identifiera verkningsfulla modeller för finansiering av akademiskt nätverksarbete.
- Identifiera och främja närmare samarbete och nätverksarbete mellan högre utbildningsinstitutioner med verksamhet inom andragogik och vuxenutbildning.
- Utveckla, testa och främja verktyg för kvalitetssäkring och åtgärder för att stärka vuxenutbildningen.
- Analysera och jämföra nationella reformers inverkan på vuxenutbildningen.
- Utveckla samarbets- och samverkansstrukturer mellan högre utbildningsinstitutioner, organisationer på EU-nivå och andra organ som arbetar med forsknings- och utvecklingsverksamhet kring vuxenutbildning.

4.3.3 *Prioritering nr 3: Nätverk för intressenter inom vuxenutbildningen*

Nätverken inom denna prioritering ska inriktas på följande:

- Stärka samarbetet mellan anordnare av vuxenutbildning, icke-statliga organisationer, det civila samhället, arbetsmarknadens parter och beslutsfattare på lokal, regional, nationell nivå samt EU-nivå.
- Utbyta kunskap och sprida god praxis om vuxenutbildningsmöjligheter inom EU.
- Identifiera nuvarande, framväxande och framtida behov av europeiskt samarbete om vuxenutbildning och vägledning på detta område.
- Undersöka metoder och praxis för hur man kan öka antalet personer som deltar i vuxenutbildning.

4.3.4 *Prioritering nr 4: Validering och certifiering*

Nätverken inom denna prioritering ska inriktas på följande:

- Förbättra valideringen av icke-formella och informella studieresultat, med hänsyn till vuxenstuderandes olika behov.
- Förbättra valideringen av icke-formell och informell inläring hos personer som är verksamma inom vuxenutbildningen.
- Utvärdera hur befintliga ramar och principer kan tillämpas på vuxenutbildning med hänsyn till de vuxnas särskilda behov.
- Definiera och sprida mekanismer för bedömning av kompetens och erkännande av formellt, icke-formellt och informellt lärande hos migranter.

KAPITEL 2 – DET ÖVERGRIPANDE PROGRAMMET

Särskilda och operativa mål för det övergripande programmet

Det övergripande programmet har följande särskilda mål enligt artikel 32.1 i beslutet:

- a) Att främja europeiskt samarbete på områden som omfattar två eller flera sektorsspecifika delprogram.
- b) Att främja kvalitet och öppenhet i medlemsstaternas utbildningssystem.

Det övergripande programmet har följande operativa mål enligt artikel 32.2 i beslutet:

- a) Att stödja policyutvecklingen och samarbetet för livslångt lärande på europeisk nivå, särskilt inom ramen för Lissabonprocessen och arbetsprogrammet ”Utbildning 2010” samt Bologna- och Köpenhamnsprocesserna och deras efterföljare.
- b) Att se till att det finns tillräckligt med jämförbar information, statistik och analyser som policyutvecklingen för livslångt lärande kan bygga på samt att följa upp framstegen mot målen för livslångt lärande och fastställa områden som kräver särskild uppmärksamhet.
- c) Att främja språkinlärning och stödja språklig mångfald i medlemsstaterna.
- d) Att stödja utarbetandet av innovativt innehåll, innovativa tjänster, undervisningsmetoder och rutiner för livslångt lärande som bygger på IKT.
- e) Att se till att resultaten av programmet för livslångt lärande erkänns, visas upp och implementeras i bred omfattning.

1. NYCKELAKTIVITET 1 – POLITISKT SAMARBETE OCH INNOVATION

1.1 Mobilitet (studiebesök)

Denna insats inriktas på främjande av diskussion, utbyte och ömsesidigt lärande om frågor av gemensamt intresse på EU-nivå, samt främjande av kvalitetsstrategier och öppenhet i utbildningssystemen.

Studiebesöksprogrammet ska följa prioriteringarna för politiken för allmän och yrkesinriktad utbildning, däribland de prioriteringar som fastställts av medlemsstaterna. Dessutom kommer särskild uppmärksamhet att ägnas åt att koppla ihop dessa ämnesområden med målen i arbetsprogrammet ”Utbildning 2010”.

Följande ämnesområden prioriteras för studiebesöken:

- Bevisbaserad utformning av politik och praxis.
- Innovativa strategier för genomförandet av EU-instrument.
- Social integration och andra integrationsfrågor.
- Göra yrkesinriktad utbildning mer attraktiv och öka kvaliteten.
- Lärande på arbetsplatsen.
- Modeller för kostnadsdelning inom allmän och yrkesinriktad utbildning.

- Öka vuxnas deltagande i allmän och yrkesinriktad utbildning (t.ex. samarbete med arbetsmarknadens parter).
- Integrera utbildningsinstrument och arbetsmarknadspolitik i strategier för livslångt lärande.
- Innovativa strategier för att integrera kreativa konstformer i allmän och yrkesinriktad utbildning.
- Studievägledning och yrkesinriktad utbildning för att möta ekonomiska förändringar och den aktiva befolkningens åldrande.

1.2 Studier och jämförande forskning

Åtgärdens målsättning är att få fram jämförande analyser av utbildningssystem inom EU för att erhålla lämpliga mängder jämförbara uppgifter, statistik och analyser i syfte att stödja utvecklingen av politiken för livslångt lärande och övervaka framstegen mot målsättningar och mål inom livslångt lärande samt för att definiera områden som kräver särskild uppmärksamhet.

De prioriterade ämnesområdena för jämförande forskning för att stärka bevisbasen för politik och praxis inom allmän och yrkesinriktad utbildning är följande:

- Ämnesområde nr 1: Främja högsta kompetens, effektivitet och rättvisa i den högre utbildningen: organisera tillträdet till utbildningar och behålla studerande.
- Ämnesområde nr 2: Vidareutveckling av tillhandahållande av vuxenutbildning: identifiera, utvärdera och främja kvaliteten på organisation, ledning och finansiering av vuxenutbildning.
- Ämnesområde nr 3: Åtgärda brister i förskolan och den obligatoriska grundskolan när det gäller förvärvande av nyckelkompetenser.
- Ämnesområde nr 4: Göra yrkesinriktad utbildning bättre och mer attraktiv. Styrning av yrkesutbildningssystem samt förbättra förståelsen för kopplingarna mellan yrkesinriktad utbildning, högre utbildning och arbetslivet.
- Ämnesområde nr 5: Kreativa aktiviteters betydelse för inlärningsprocessen och deras inverkan på individens innovationskapacitet.

2. NYCKELAKTIVITET 2 – SPRÅK

Inledning: Politisk bakgrund

Språklig mångfald är en realitet i Europa. En av Europeiska unionens viktigaste prioriteringar är att bevara och främja detta centrala inslag i våra kulturer. I den aktualiserade Lissabonstrategin och arbetsprogrammet ”Utbildning 2010” betraktas förmågan att kommunicera på främmande språk som en nyckelkompetens. En arbetskraft med praktiska språkkunskaper och interkulturell kompetens hjälper EU:s företag att konkurrera framgångsrikt på den globala marknaden och främjar anställbarheten på EU-marknaden, vilket är centralt för ekonomisk tillväxt och arbetstillfällen av bättre kvalitet. Flerspråkighet stärker även den personliga utvecklingen, EU-medborgarskapet och den sociala sammanhållningen främjar interkulturell dialog, samt öppnar möjligheter för att upptäcka andra värderingar, övertygelser och beteenden.

Främjande av språkinläring och språklig mångfald är en målsättning för programmet för livslångt lärande i allmänhet, och för programmen Comenius, Erasmus, Grundtvig och Leonardo da Vinci i synnerhet. Den övergripande verksamheten ”Språk” kompletterar dessa sektorsprogram genom att den inriktas på språkundervisning och inlärningsbehov inom minst två av dessa sektorer. Alla språk kan studeras i programmet.

Prioriterade insatser inom Nyckelaktivitet 2: Språk

2.1 Multilaterala projekt

Dessa övergripande projekt måste komplettera minst två av de fyra ovannämnda programmen och inriktas på att öka medvetandet om fördelarna med språkinläring, EU:s flerspråkiga karaktär, främjande av tillträde till språkinlärningsresurser samt utveckling och spridande av språkinlärningsmaterial, däribland onlinekurser och språkkunskapsprov. Tillämpning av Europarådets gemensamma europeiska referensram för språk rekommenderas starkt där detta är lämpligt.

Förslag som omfattar ett eller flera av följande ämnesområden kommer att prioriteras:

- Förstärka förvärvande av färdigheter i eller öka medvetandet om de mindre utbredda europeiska språken.
- Förstärka förvärvandet av språkfärdigheter för att berika den interkulturella dialogen i Europa.
- Förstärka språkfärdigheter som behövs på arbetsplatsen för att stärka integreringen av enskilda personer inom företag och höja konkurrenskraften inom EU.
- Utveckla och främja metoder för att motivera språkstudier och stärka deras förmåga för språkinläring.

2.2 Nätverk

Dessa övergripande nätverk bidrar till utvecklingen av språkpolitiken i EU. De främjar språkinlärning och språklig mångfald och stöder informationsutbyte om innovativa metoder och god praxis, särskilt bland beslutsfattare och centrala aktörer inom utbildningen. Nätverken ska bidra till att anpassa och sprida produkter från tidigare projekt till potentiella slutanvändare (myndigheter, yrkesverksamma, näringslivet, språkstudier osv.).

Förslag som omfattar ett eller flera av följande ämnesområden kommer att prioriteras:

- Identifiera, utveckla och sprida information om god praxis för att förbättra den interkulturella dialogen inom EU genom språkstudier och språkundervisning.
- Utveckla och främja införlivandet av åtgärder som främjar språkinlärning och språklig mångfald på alla nivåer inom formell och icke-formell utbildning.
- Identifiera, utbyta och vidareutveckla god praxis om språkundervisning för personer med särskilda behov.

3. NYCKELAKTIVITET NR 3 – IKT

Inledning: Politisk bakgrund

Främjande av informations- och kommunikationsteknik (IKT) för lärande är en målsättning för Programmet för livslångt lärande i allmänhet, och för programmen Comenius, Erasmus, Grundtvig och Leonardo da Vinci i synnerhet. Den övergripande verksamheten ”IKT” kompletterar dessa sektorsprogram genom att den inriktas på IKT för inlärningsbehov inom minst två av dessa delprogram.

Denna övergripande verksamhet inriktas på informations- och kommunikationsteknikens potential som en katalysator för social och utbildningsrelaterad innovation och förändring. Detta handlar inte om teknik, utan om hur inläringen kan stärkas med hjälp av IKT (t.ex. simulationer, lärande genom upptäckt, locka tillbaka personer som har slutat skolan i förtid till studier, möjliggöra lärande utanför skolmiljön samt flexibelt livslångt lärande för att överbrygga den digitala klyftan).

Alla medlemsstater har gjort avsevärda framsteg på IKT-området sedan Lissabontoppmötet. Nästan alla institutioner för allmän och yrkesinriktad utbildning är utrustade med IKT och arbetar i nätverk med hjälp av IKT. Mer måste dock göras för att förverkliga informations- och kommunikationsteknikens fulla potential för att stödja innovativ pedagogisk utveckling, bredare tillgång till livslångt lärande och avancerad förvaltning av utbildningssystemen. Detta kommer att bidra till att maximera avkastningen på tidigare investeringar i IKT.

Prioriterade insatser inom Nyckelaktivitet 3: IKT

3.1 Multilaterala projekt

Följande ämnesområden kommer att prioriteras:

3.1.1 Prioritering nr 1: Identifiera och genomföra innovativa användningsmetoder för IKT för livslångt lärande, särskilt för grupper som riskerar social utslagning

IKT ger individer möjlighet att stärka sina sociala nätverk och detta kan i sin tur bidra till att stärka deras inläring. Lärande är till största delen en social process. Självinläring och informell inläring med andra är viktiga sätt för att utveckla e-färdigheter och digital kompetens, men IKT blir även allt viktigare i det formella lärandet. En ny generation av IKT-baserade sociala nätverksverktyg och plattformar (”Webb 2.0” och andra relevanta IKT-utvecklingar) blir allt mer populära. Exempel på detta är bloggar, wiki, podcasts, social programvara, virtuella sociala webbplatser samt mobiltelefoner. De är lätta att använda, säljs till överkomliga priser och är allmänt spridda, särskilt bland personer som riskerar social utslagning (elever som slutat skolan i förtid, etniska minoriteter, äldre osv.), och utgör därmed en potential för att återknyta eller knyta grupper som riskerar social utslagning till samhällsservice, lärande och samhälleligt engagemang.

Projekten bör omfatta följande:

- Utveckla och genomföra experimentella utbildningsstrategier som har samband med dessa nya tendenser och verktyg, däribland en analys av deras inverkan på studieresultat, på elevernas beteende och inställning och på uppfyllandet av bredare utbildningspolitiska mål såsom kvalitet, rättvisa, integration, effektivitet, tolerans osv.
- Jämförande analyser av befintliga metoder för att identifiera överförbar god praxis och framgångsfaktorer.

3.1.2 Prioritering nr 2: IKT som en katalysator för innovation och kreativitet i det livslånga lärandet

Att främja innovationsförmåga kräver nya inlärnings- och undervisningsmetoder och strategier som bygger på aktivt lärande, t.ex. kreativ problemlösning, upptäckande lärande, praktiskt lärande, kritiskt tänkande och kreativitet. IKT-stött lärande kan effektivt stödja dessa nya metoder och strategier. Projekten bör bidra till att utveckla innovativa arbetsätt inom utbildningen för att utöka förmågan till lärande och förstärka innovationsförmågan.

Projekt för att identifiera och använda IKT-stödda inlärningsmetoder genom inriktning på ett eller flera av följande ämnesområden kommer att prioriteras:

- Främja kreativitet, där individen genom kreativa uttryck samt kritiskt och lateralt tänkande lär sig att skapa nya idéer och innovativa lösningar.
- Främja metoder som bygger på strategier för undersökande lärande och problembaserat lärande, där individen lär sig praktiskt genom experiment i verkliga eller virtuella miljöer.
- Stödja självständigt och oberoende lärande på distans i sammanhang där studenter omedelbart kan tillämpa sin kunskap i praktiken.
- Stödja lärande i samarbete, i grupper, för att lösa komplicerade problem som kräver kreativa och innovativa lösningar.

3.2 Nätverk

Nätverk som inriktas på följande kommer att prioriteras:

3.2.1 Prioritering nr 1: Behandla övergripande frågor för att koppla upp och koppla ihop lärgemenskaper genom IKT på ett innovativt sätt

Konceptet ”lärgemenskaper” vinner mark, och bygger på starkare kopplingar mellan skolan, hemmet, arbetsplatsen och närsamhället. Detta är en central del av de nya IKT-tjänster och infrastrukturer som skapas i Europa.

Förslag om nätverk som inriktas på ett eller flera av följande ämnesområden kommer att prioriteras:

- Dela kunskap och genomföra partnerskap med deltagande av alla berörda aktörer inom IKT-stött lärande, som omfattar både utbuds- och efterfrågesidan (t.ex. genom att involvera både utgivare och specialiserade innehållsutvecklare).
- Tillhandahålla rådgivning och stöd om övergripande frågor som gäller användningen av digitala innehållstjänster inom formella, icke-formella och informella lärandemiljöer, t.ex. juridiska frågor om immateriella rättigheter, kvalitetsstandarder, e-bedömning och e-portföljer.
- Utveckla utbildningsinnovation i större omfattning, baserad på informations- och kommunikationsteknikens kapacitet för att stödja nya undervisningsmetoder och anpassa dessa metoder till sociala och ekonomiska förändringar, nya kunskaper om lärande och styrning av förändringar.

3.2.2 Prioritering nr 2: Stärka kopplingarna mellan IKT, kreativitet och innovationsförmåga

Det finns ett allt viktigare gränssnitt mellan utvecklingen av IKT-användning inom allmän och yrkesinriktad utbildning och de nya möjligheter som detta erbjuder för att främja kreativitet och innovation bland individer, grupper och organisationer i Europa.

Förslag om nätverk som inriktas på ett eller flera av följande ämnesområden kommer att prioriteras:

- Dela kunskap och genomföra experimentella metoder för att utveckla kreativitets- och innovationsförmågan genom användning av IKT.
- Tillhandahålla råd och stöd till organisationer och yrkesverksamma inom detta område.
- Identifiera god praxis och tillhandahålla fallstudier inom undervisning och lärande som understöder innovationskapacitet.
- Delta i publicitets- och informationskampanjer som underlättar dialogen mellan intressenter och stöder spridningen av europeiska resultat.

4. NYCKELAKTIVITET 4 – SPRIDNING OCH ANVÄNDNING AV RESULTAT

Den övergripande verksamheten ”Spridning och användning av resultat” avspeglar ett allt större medvetande bland både beslutsfattare och yrkesverksamma om behovet av att se till att EU-finansierade projekt och insatser ger så stor effekt som möjligt till stöd för den reviderade Lissabonagendan och resultaten av arbetsprogrammet ”Utbildning 2010”. Det främsta målet för denna övergripande verksamhet är att skapa en ram för effektiv användning av resultaten på lokal nivå, sektorsnivå, regional och nationell nivå och EU-nivå. De insatser som finansieras inom ramen för denna övergripande verksamhet kompletterar åtgärderna för spridning och användning av specifika resultat inom sektorsprogrammen och andra nyckelverksamheter.

Normalt sett prioriteras projekt som bygger på ett integrerat synsätt mellan två eller fler olika sektorer för livslångt lärande, engagerar centrala beslutsfattare, eller uppvisar potential till betydande mätbar inverkan på sektorsnivå, regional nivå eller EU-nivå.

4.1 Multilaterala projekt

Multilaterala projekt som inriktas på följande ämnesområden kommer att prioriteras:

- Utveckla lämplig infrastruktur (analyser, mekanismer, metoder och praktiska verktyg) för att underlätta användning av resultat.
- Övergripande verksamhet på EU-nivå (per sektor, tema eller användargrupp).
- Främja verksamhet som bidrar till ”användning av resultat” genom befintliga viktiga nätverk och relevanta organisationer i syfte att överföra och tillämpa resultat (multiplicering) eller integrera dem i olika politikområden.

4.2 Studier och referensmaterial

Projekt som inriktas på följande kommer att prioriteras:

- Stödja tankesmedjor, observatorier osv. för definiering av nuvarande och framtida användarbehov och uppfylla dessa behov med befintliga resultat.
- Forska om möjligheter till att integrera resultaten av projekten i politiken samt fastställa och presentera mekanismer för att koppla ihop projekt, program och politikområden.
- Identifiera, analysera och utnyttja relevanta nätverk för att tillämpa resultaten.
- Identifiera åtgärder som kan anses vara god praxis för spridning och utnyttjande av resultat.

KAPITEL 3 – JEAN MONNET –PROGRAMMET

Särskilda och operativa mål för programmet Jean Monnet

Programmet Jean Monnet har följande särskilda mål enligt artikel 35.1 i beslutet:

- a) Att stimulera undervisning, forskning och analys inom studier som gäller europeisk integration.
- b) Att stödja förekomsten av tillräckligt många institutioner och sammanslutningar som är inriktade på frågor som rör europeisk integration och utbildning i ett europeiskt perspektiv.

Programmet Jean Monnet har följande operativa mål enligt artikel 35.2 i beslutet:

- a) Att stimulera till högsta kvalitet i undervisning, forskning och analys inom studier som rör europeisk integration vid universitet och högskolor inom och utanför gemenskapen.
- b) Att öka kunskapen och medvetenheten bland specialiserade forskare och bland europeiska medborgare i allmänhet om frågor som rör den europeiska integrationen.
- c) Att stödja de viktigaste europeiska institutionerna som ägnar sig åt frågor som rör europeisk integration.
- d) Att stödja förekomsten av europeiska sammanslutningar och institutioner av hög kvalitet som är verksamma inom utbildning.

JEAN MONNET-PROGRAMMET: UNDERVISNING, FORSKNING OCH ANALYS

Syfte med insats a) i Jean Monnet-programmet är att stimulera till undervisning, forskning och analys inom studier som gäller europeisk integration vid läroanstalter för högre utbildning (inom och utanför EU). Syftet är att öka kunskapen och medvetandet i universitetsvärlden och bland studerande och medborgare i hela världen om frågor som rör europeisk integration.

Projekt som omfattar följande ämnesområden kommer att prioriteras:

a) Jean Monnet-professurer

- som omfattar inrättande av ny undervisningsverksamhet, särskilt i kandidatländerna och övriga världen,
- som omfattar undervisning på grund- och forskarnivå, samt övervakning av forskning på doktorandnivå.

b) Personliga Jean Monnet-professurer (ad personam)

- som omfattar undervisning i schemalagda kurser i europeisk integration samt anordnande av regelbunden analysverksamhet om den europeiska integrationsprocessen (konferenser, seminarier och rundabordssamtal).

c) Jean Monnet: europeiska moduler

- som riktar sig till studerande som normalt inte kommer i kontakt med studier i europeisk integration (t.ex. studerande inom områden som medicin, ingenjörsvetenskap, naturvetenskap, pedagogik, humaniora och språk),
- som riktar sig till medborgare (vuxenutbildning) och särskilda samhällsgrupper (t.ex. grundskole- och gymnasielärare).

d) Jean Monnet: Centres of Excellence

- som omfattar akademisk verksamhet där man tar tillvara tvärvetenskapliga resurser,
- som visar öppenhet gentemot det civila samhället.

e) Informations- och forskningsverksamhet

- som omfattar en transnationell dimension (dvs. inrättande av gemensam transnationell verksamhet),
- som omfattar akademisk verksamhet där man tar tillvara tvärvetenskapliga resurser,
- som visar öppenhet gentemot det civila samhället.

f) Jean Monnet: multilaterala forskningsgrupper

- som inriktas på att producera forskningsresultat som inte kan åstadkommas genom forskning på nationell nivå,
- som omfattar akademisk verksamhet där man tar tillvara tvärvetenskapliga resurser,
- som visar öppenhet gentemot det civila samhället.